Eduard Andrei

Pictorul Costin Petrescu la New York 1919-1920

paideia emblematic

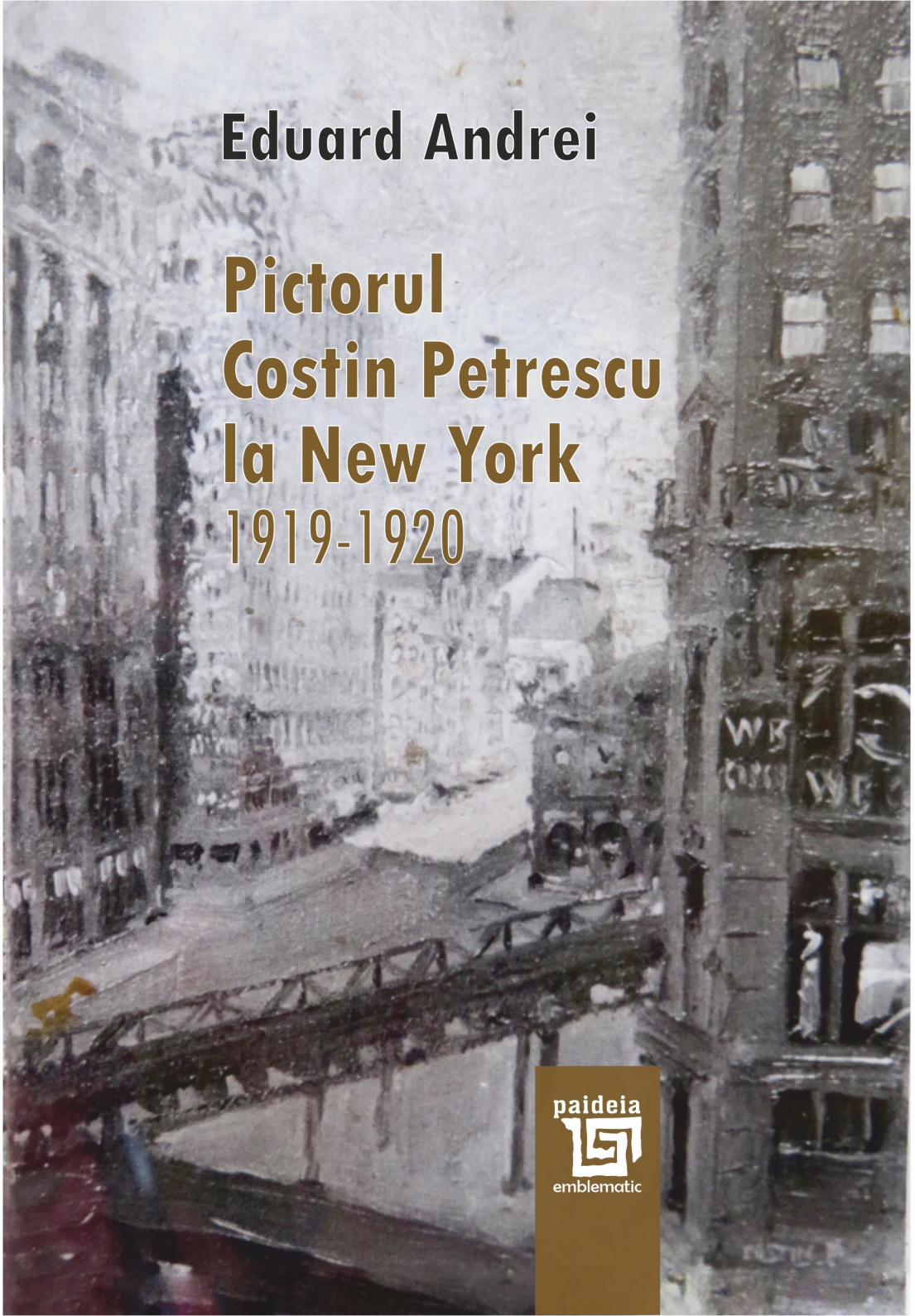

Eduard Andrei

Pictorul Costin Petrescu la New York 1919-1920

Exceptându-i pe emigranții transilvăneni de la cumpăna dintre veacuri, mânați peste Ocean de motive economice, în Statele Unite nu avem prea multe prezențe românești active în zona cultural-artistică în primele decenii ale secolului XX. Costin Petrescu reprezintă mai degrabă excepția în acest domeniu. Autor al proiectului pentru noile bancnote ale României Mari, artistul fusese trimis pentru a superviza finisarea tipăririi acestora. După cum aflăm din paginile cărții, în cele patru luni cât a stat în New York și-a făcut relații și a executat câteva portrete, s-a întâlnit și s-a împrietenit cu membrii elitei comunității românești. Mai mult de atât, a antamat organizarea unei complexe expoziții românești la Brooklyn Museum, care a rămas, din păcate, nefinalizată, în pofida eforturilor sale și a contactelor la nivel înalt pe care le avusese.

Valorificând un bogat material de arhivă, rămas până acum necunoscut publicului românesc și american, uvrajul de față revelează un important moment din relațiile culturale româno-americane. Pentru strădania de a face cunoscută această însemnată documentație inedită, autorul trebuie felicitat și încurajat a continua să exploreze arhivele de peste Ocean spre a da la lumină și alte personalități sau aspecte uitate din contactele inteligheției noastre cu Lumea Nouă.

Adrian-Silvan Ionescu

Eduard Andrei

Pictorul Costin Petrescu la New York

1919-1920

Copertă: *Ionuţ Ardeleanu-Paici*
Tehnoredactor: *Rodica Boacă*
Secretar de redacție: *Paulina Lămășanu*

© 2019 Editura Paideia
Str. Tudor Arghezi nr. 15, sector 2
București, România
tel.: 021.316.82.10
e-mail: office@paideia.ro
www.paideia.ro
www.cadourialese.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ANDREI, EDUARD
Pictorul Costin Petrescu la New York : 1919-1920 / Eduard Andrei.
- Bucureşti : Paideia, 2019
Index
ISBN 978-606-748-282-9

75

Eduard Andrei

Pictorul
COSTIN PETRESCU
la New York
1919-1920

paideia

București, 2019

Cuprins

Cuvântul autorului 7

Partea I: Misiunea oficială 11
Călătoria peste Ocean cu „Versailles-ul mărilor” 14
Scopul călătoriei: designul și fabricarea noilor bancnote românești 17
Misterul bancnotelor 42

Partea a II-a: Costin Petrescu și mediul artistic newyorkez 59
O întâlnire „astrală”: Edwin Markham și Costin Petrescu 66
În cercurile boemei newyorkeze. Cunoștința cu scriitoarea Jeanne Robert Foster și un „ceaiu artistic” 73
Pe urmele unui portret dispărut 87
Tratative cu directorul Brooklyn Museum, William H. Fox. O expoziție de artă românească la New York? 100
Concluzii 116

Bibliografie selectivă 119
Index 125
Rezumat 131
Abstract 132
Ilustrații 133

Cuvântul autorului

Anul acesta se vor împlini 100 de ani de când pictorul Costin Petrescu (1872-1954) a traversat Atlanticul la bordul pachebotului S.S. „France", cu destinaţia New York. Fusese trimis acolo în misiune specială, pentru a superviza fabricarea noilor bancnote româneşti, realizate după designul său, la „The American Bank Note Company", căci, după Marea Unire din 1918, unificarea monetară devenise o prioritate a noului guvern român.

Bazat pe documente inedite din arhive româneşti şi americane, acest volum dezvăluie în premieră[1] un capitol necunoscut din viaţa şi activitatea pictorului român, reprezentat de perioada petrecută la New York (noiembrie 1919 – martie 1920).

Dincolo de scopul oficial, sejurul american al lui Costin Petrescu a însemnat şi un important contact cu reprezentanţi

[1] Prima parte a acestei cercetări a fost trimisă spre publicare în *Studii şi Cercetări de Istoria artei. Artă plastică*, serie nouă, tomul 8 (52) / 2018, Ed. Academiei Române / Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu", Bucureşti.

de marcă ai disporei românești, precum profesorul și jurnalistul Leon Feraru, și cu personalități din mediul artistic newyorkez al epocii: între alții, i-a cunoscut și portretizat pe poetul Edwin Markham și pe scriitoarea Jeanne Robert Foster, care l-a introdus la The National Arts Club, și l-a întâlnit pe William Henry Fox, directorul de atunci al Brooklyn Museum, cu care a inițiat proiectul organizării unei ample expoziții de artă românească în SUA. După întoarcerea în țară, tratativele au continuat pentru o vreme, inclusiv prin întâlnirea cu curatorul muzeului, Stewart Culin, venit la București.

Cartea s-a „rotunjit" treptat, fiind rezultatul unei cercetări întinse pe mai bine de 6 ani. Interesul meu pentru Costin Petrescu s-a declanșat în perioada elaborării tezei de doctorat în Istoria artei (susținută la Universitatea Națională de Arte – București, în 2011). Pe atunci, mă interesa, însă, în ipostaza sa de freschist, de „șef de școală" în pictura religioasă de factură neo-bizantină cu influențe Art Nouveau. Din puținele scrieri referitoare la biografia artistului (care nu are până azi o monografie), am fost intrigat de mențiunea succintă a călătoriei în SUA, despre care autorii nu ofereau niciun detaliu.

Mai târziu, în anii 2013-2014, am studiat, în mai multe rânduri, dosarul legat de această călătorie în arhiva Casei Memoriale „Costin Petrescu" din București, grație amabilității nepotului pictorului, Dan Costin Petrescu, căruia îi sunt recunoscător. Am descoperit apoi noi informații într-o serie de arhive americane, între care cele de la Brooklyn Museum, New York Public Library sau Wagner College din Staten Island, în

perioada pe care am petrecut-o eu însumi la New York (2012-2018), în puținul timp liber pe care îl puteam dedica acestui proiect „de suflet" printre acaparante obligații profesionale (între care cea de coordonator de programe la ICR New York timp 4 ani).

Mulţumesc personalului de specialitate de la arhivele şi bibliotecile americane pentru facilitarea accesului la materialele studiate.

Adresez mulţumiri speciale dr. Mona Momescu, titulara Catedrei „Nicolae Iorga" de la Columbia University, pentru sprijinul în cercetare, observaţiile critice, sugestiile şi încurajările constante, din clipa în care i-am vorbit pentru prima dată despre acest proiect şi până la materializarea lui în paginile acestei cărţi.

Îi mulţumesc istoricului de artă dr. Adrian-Silvan Ionescu pentru aprecieri, în urma lecturii manuscrisului.

Sunt, de asemenea, recunoscător tuturor acelora care mi-au fost alături.

Eduard Andrei
ianuarie 2019

Rezumat

Bazat pe documente inedite, din arhive românești și americane, volumul se concentrează asupra unui capitol necunoscut din viața și activitatea pictorului român Costin Petrescu (1872-1954): perioada petrecută la New York (noiembrie 1919 – martie 1920), unde a fost trimis în misiune specială pentru a superviza fabricarea noilor bancnote românești, realizate după designul său, la "The American Bank Note Company", căci după Marea Unire din 1918 se impunea unificarea monetară, ce devenise o prioritate a noului Guvern român. Dincolo de acest scop oficial, sejurul american al lui Costin Petrescu a însemnat și un important contact cu reprezentanți de marcă ai diasporei românești, precum profesorul, scriitorul și jurnalistul Leon Feraru, și cu personalități din mediul artistic new yorkez al epocii: între alții, i-a cunoscut și portretizat pe poetul Edwin Markham și pe scriitoarea Jeanne Robert Foster, care l-a introdus la The National Arts Club, și l-a întâlnit pe William Henry Fox, directorul Brooklyn Museum, cu care a inițiat proiectul organizării unei ample expoziții de artă românească în SUA. După întoarcerea în țară, tratativele au continuat pentru o vreme, inclusiv prin întâlnirea cu curatorul muzeului american, Stewart Culin, venit la București. Deși, în cele din urmă, expoziția nu s-a realizat, demersurile lui Costin Petrescu dovedesc angajamentul său în slujba patriei și a promovării în SUA a artei românești. De asemenea, cartea oferă o analiză mai largă, utilă pentru o mai bună înțelegere a identității românești moderne, a imaginii României în SUA și a contextului cultural și socio-istoric de imediat după Marea Unire din 1918.

Abstract

This book focuses on an yet unknown chapter of the life and work of the Romanian painter Costin Petrescu (1872-1954); based on unpublished documents from Romanian and American archives, very little, or not at all researched by specialists, it analyses the time spent by the Romanian painter in the U.S. He traveled to New York (November 1919 – March 1920), on the official mission of supervising the printing of the new Romanian paper currency, designed by himself, at the American Bank Note Company. After the 1918 Union, monetary unification became a priority of the new Romanian Government. Thus, the book casts a new light on the importance of this process, with its political implications and symbolic intricacies. During his stay in New York, Costin Petrescu met a number of outstanding personalities of the Romanian diaspora of the time, such as the professor, writer, and journalist Leon Feraru, as well as remarkable members of the New York intellectual and art scene, among which the poet Edwin Markham and the writer and art connoisseur Jeanne Robert Foster, whose portraits he painted, or William Henry Fox, then Director of the Brooklyn Museum, with whom he planned an ample exhibition of Romanian art in the U.S. After his return to Bucharest, Costin Petrescu continued to work on this project, proven by his meeting with Stewart Culin, the curator of the Brooklyn Museum, who traveled to Bucharest. Although, eventually, the exhibition did not materialize, all of these emphasize Costin Petrescu's profound commitment and loyalty to his country and his engagement with promoting Romanian art, and Romania, in the U.S. The book offers unpublished data and analysis useful for a better understanding of the modern Romanian identity, of Romania's image in the U.S., as well as of the immediate aftermath of the 1918 Union.

Eduard Andrei (n.1971) este doctor în istoria artei, cu o teză despre arhitectura şi pictura bisericilor ortodoxe dobrogene de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi din prima jumătate a secolului XX, susţinută la Universitatea Naţională de Arte Bucureşti (2011). A obţinut licenţa în pictură la aceeaşi universitate (1997) şi un master în "Sciences et Techniques des Arts" la Institut Supérieur des Beaux-Arts din Tunis (2004). Este membru al Uniunii Artiştilor Plastici din România (din 1997), cu o bogată activitate expoziţională în ţară şi în străinătate.

Dubla sa formaţie, de artist vizual şi de critic de artă, face ca temele scrierilor sale despre artă să fie abordate nu doar dintr-o perspectivă pur teoretică, ci şi din aceea a practicianului. A publicat texte de specialitate în revistele *Studii şi Cercetări de Istoria Artei*, *NY Arts Magazine, Antichităţi-România*, *Tomis*, *Ex Ponto*, *Universitaria*, *Îndrumător Pastoral* ş.a. A predat istoria artei universale şi românească la Facultatea de Arte a Universităţii Ovidius din Constanţa, ca lector (2008-2012), reluându-şi activitatea la catedră din 2018. Pentru patru ani (2014-2018) a fost coordonator de programe la Institutul Cultural Român de la New York. Din 2019 este cercetător ştiinţific la Institutul de Istoria Artei "G. Oprescu" al Academiei Române.

9 786067 482829

ISBN 978-606-748-282-9